

szociológiai ismeretek, a társadalmi fejlődés tudatos átélése kell ehhez, mert csak így alakulhat ki bennünk a nevelői felösségnek olyan mértéke, mely nélkül jövőt formálni nem lehet.

Kemény Gábor.

Széljegyzetek a modern nyelvek tanításához. A magyar közvélemény és a középiskolai tanárság nagy érdeklődéssel várja a készülő új gimnáziumi tantervnek a modern nyelvek tanítására vonatkozó rendelkezéseit. Ezt az érdeklődést az új középiskolai törvény tárgyalása közben elhangzott hozzászólások és a törvény indokolásában található észrevételek is fokozták. Szinte osztatlan tetszés kísérte azt a kifejezésre jutó szándékot, hogy a gyakorlatiasság szempontjainak kell ezentúl hangsúlyozottan érvényesülniök.

A jövőben tehát *elsőrendű tanítási cél* az idegen nyelvek gyakorlati elsajátítása lesz. A mai tanterv szerint ugyanis a cél tulajdonképpen hármas: a tantervbe felvett irodalmi, ill. irodalomtörténeti olvasmányok szövegének megértése, továbbá gyakorlatosság írásban és szóban. Ez a három cél csaknem egyrangú volt, mert arányosan kellett érvényesülniök a középiskola egyetemesen művelő jellege miatt. Azok a panaszok azonban, amelyek akár az érdekelt közvélemény nyilatkozataiban, akár illetékes körök bírálatában, a tanítási eredmény valószínűs kudarcaról hangoztak el, főleg erre a hármass célkitűzésre vezethetők vissza, mint eredendő hibára. Közülük — amint a törvény indokolása is rámutat — egészen jelentéktelen szerepe lesz az u. n. irodalomtörténeti olvasmányoknak. Helyettük olyan „érdekes és élvezetes“, irodalmi értékű olvasmányokat kell majd kiválasztani, amelyek elsősorban a mai élő nyelv elsajátítására alkalmasak. De a beszédkészség fejlesztése mellett mi történjék az *írásban való gyakorlatosság* tekintetében?

A tapasztalatok szerint éppen ennek a célkitűzésnek tulajdonítható a nyelvtan fokozottabb tanítása, ami adott óraszám esetén csak az élő beszéd elsajátítására felhasználható idő rovására történhetik, vagy pedig az óraszám megfelelő emelését kívánja. Elsősorban ebben látjuk az új tanterv *egyik nehezen megoldható problémáját*. Döntenie kell abban a tekintetben, hogy milyen szerepet kapjon az írásbeli gyakorlatosság: Az első modern nyelvben, a németben, maradjon-e az érettségi vizsgálati fordítás magyarról németre? Ha megmaradna, mi a teendő a mai, kifogásolt eredménytelenség megszüntetésére? (tanterv, óraszám, módszer, tanárképzés stb.). — A második modern nyelvben (a franciában, angolban és olaszban) fenntartassék-e az iskolai írásbeli dolgozatnak mai fontossága, főként költötsége? A gyakorlatban tudvalevőleg kétszer annyi óraszámot vesznek igénybe, mint amennyi az előírt iskolai dolgozatoknak száma (előkészítésük, íratásuk és javításuk). — Valahogyan úgy látjuk, hogy az írásbeli dolgozatokban rejlő képzőerőt a leegyszerűsített és egységesebb célkitűzésnek, a beszédkészség fejlesztésének szolgálatába kell állítani. Csúpan az élőbeszéd gyakorlati elsajátítását támogató *didaktikai eszközként és nem célként* kelleme alkalmaznunk.

Az új tanterv *másik jogos kérdése a módszer kérdése*. Különösen akkor, ha hatásosságát minden más tényezőhöz képest túlbecsülni vagyunk hajlandók. Ha pl. arra az álláspontra helyezkedünk, hogy jó tanítási módszer mellett minimális óraszámokban is lehet nagy sikerű eredményt elérni. Hallottunk lelkes utalásokat a budapesti követségeken rendezett nyelvtanfolyamok alacsony óraszám mellett elért kiváló eredményeire. Pedagógiai folyóiratban nem kell sok szót vesztegetnünk arra, hogy az alkalmazott módszernek figyelemmel kell lennie a tanulók értelmi fej-

lettségének fokára és sok minden egyéb tanítástani adottságára is. A nyelvtanfolyamok hallgatói, szemben a középiskolai tanulókkal, többnyire felnőttek, vagy legalább is túl vannak már a serdülés izgalmain. A tanfolyam növekedésében egy nyelvnek megtanulására beállított akarati diszpozíció nem olyan szétfolyó, mint a *sok tárgy egyidejű* tanulására szorított középiskolai diákokban stb. A tanfolyamon talán jól beválik, hogyha a munka egészen a tanított idegen nyelven folyik. Itt a begyakorlás fontos fázisából talán többet lehet rábízni a tanuló önállóságára, mint a gimnáziumban. Ha az új tanterv mind-egyről, tehát a tanuló tanítástani adottságairól nem feledkezik meg, akkor bizony a módszer-kérdése nehéz dió. Erre mutat a módszer történeti fejlődése is. Vegyük példánakat a franciaországi középiskolák életéből, mert itt igen jellegzetesen tárul elénk a módszer tapogatózó kialakítása. (Teljes képet ad erről Ch. M. Garnier „L'École Française de l'enseignement des Langues vivantes” c. tanulmánya az Intern. Zeitschrift für Erz. legutóbbi számában.) 1902-ig a szövegfordítás avult eljárásával többen próbálták felvenni a küzdelmet. Már 1865-ben elhangzik Duruy programjában a nálunk ma felkapott jelszó: „peu de grammaire, mais beaucoup d'exercices parlés”. Ez hozta magával a direkt módszert az 1902-ös tantervben, amely sok próbálkozás és módosítás után végre, 1925-ben a két szélsőséget kiegyenlítő „klasszikus megoldás”-hoz vezetett, a *kétnyelvű módszerhez*. A szövegnek a tanított idegen nyelven folytatott magyarázatát és feldolgozását felváltja az anyanyelven történő „explication de texte”. Ez a szövegfordítást helyettesítő anyanyelvi magyarázat az órát változtossá teszi, a hullámzó figyelemereőséghez alkalmazkodva pihenőket biztosít, az idegen nyelvű feldolgozás megérté-

sének ellenőrzéséül szolgál stb. Véleményünk szerint ez az anyanyelvi pihenőkkel megszakított és élénkített eljárás különösen azért figyelemreméltó, mert megfelelően rugalmas és így a középiskolai tanuló fejlettségéhez, korához jól alkalmazkodó.

Az új tantervtől várunk gondos utasításokat a *hallott beszéd* megértését támogató eljárások és eszközök rendszeres kihasználására is (grammofon, rádió, hangos film). Várjuk az óraszám megfelelő mennyiségű megállapítását és évfolyamonkénti helyes elosztását. Várjuk az új tantervhez, mint minden nehéz tanítási feladat megoldásának kulcsát, az új tanárképzést és a bölcs gondoskodást a modern nyelvek tanárainak rendszeres továbbképzéséről. És végre — last, but not least — várjuk az új tanterv *maradandóságát*, az eddigieknél hosszabb életét, mert ez is pedagógiai követelmény, a fentiekkel együtt ez is a modern nyelvek tanítási sikerének egyik fontos követelménye.

p. z.

Öngyilkos gyerekek — szülők az útvesztőben. (Az Ujság 1937. február 21-i számából.) *Máday István* egyetemi magántanár ad választ a fenti című cikkben arra a kérdésre, hogy a mind gyakoribb diák-öngyilkosságokkal kapcsolatban milyen álláspontra kell helyezkedniök az iskolai nevelőknek és elsősorban a szülőknek. — Miként a történelem folyamán felszabadultak egyes társadalmi osztályok és mintegy két évtizeddel ezelőtt a nő, úgy ma már *felszabadult a gyermek* is, s ezt a gyermeket nem lehet többé a szigor és tekintély elve alapján nevelni. A konfliktusok elkerülése végett „a felszabadult gyermeknek megfelelő eszközökkel” kell nevelni a ma gyermekét. Aki „nem tud szigor nélkül nevelni, az egyáltalában nem tud nevelni”, s nevelése csak árt a gyermeknek, mert félelmet